

Inatsisartut Suleriaasianni § 33 naapertorlugu matumuuna aalajangiiffigisassatut siunnersuut manna Naalakkersuisut saqqummiuppaat:

OPP-mi suleqatigiinnissamik periarfissat paasinarsisinneqarnissaat siunertaralugu aningaasaliisussaasinnaasunik oqaloqateqarnissamik aammalu atugassarititaasunut killissaliussanik aningaasaqarnikkut imminut akilersinnaassuseqarneranik, timmisartuussinermut isumannaallisaanermik aamma inuiaqatigiit aningaasaqarneranni siuariartornissamik qulakkeerisussanik aalajangersaanissamik Naalakkersuisut peqquneqarnissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Tamanna aalajangiinissamut tunngavissanik, Ilulissani mittarfiup annertusarneqarsinnaanera pillugu Inatsisartuni aalajangiinermi atorineqarsinnaasunik, peqalernissamut iluaqutaassaaq.

(Peqqissutsimut Attaveqarnermullu Naalakkersuisoq, Steen Lynge, Atassut)

Tunngavilersuutaasoq

Nunatsinni aningaasaqarnermut ataatsimoortumik siuariartortitsinissamut attassiinnarnissamullu pilersaarut 2014-imi kingusinnerusukku Naalakkersuisut saqqummiuttussaavaat. Inuiaqatigiinni ajornartorsiutit annertoorejussuit maannakku isumalluutit allatut agguaqqinneqartarnerisigut aammalu sunniuteqarluarnerulersitsinikkut taamaallaat aaqqiivigineqarsinnaanngitsut, kisiannili nutaanik suliffissanik pilersitsisoqassasoq, nutaanik aningaasaliisoqassasoq aammalu siuariartortitsineq annertunerulissasoq, nassuerutigalugu tamanna pissaaq. Tamanna suliffeqarnermi illuatungeriinnit aamma kommuninit ujartorneqarpoq.

Kalaallit Nunaanni aammalu pingaartumik Qeqertarsuup Tunuani nunap immikkoortuani takornariartitsisarnerup ineriartortinneqarnerani periarfissaqarfiusut annertoorejussuupput. Periarfissaqarfiusut piviusunngortinneqarnerat inuiaqatigiit aningaasaqarneranni annertorejussuarnik iluanaaruteqarfiusinnaapput aammalu nunatsinni oqimaaqatigiinnerusumik ineriartortitsinissamut iluaqutaasinnaalluni. Taamaattumik suliaqarnermik ineriartortitsinermut aporfiusunik aammalu taakkua aporfijunnaarnissaannut aaqqiissutissanik paasinarsisitsinnaasumik aallartitsinissaq Naalakkersuisut kissaatigaat.

2013-imi ukiaanerani Suliniut Newport-imik taagorneqartoq pillugu suleqatigiinnissaq siunertaralugu Naalakkersuisut Qaasuitsup Kommunianit attaveqarfigineqarput. Suliniut takornarianik ukiut tamaasa Qeqertarsuup Tunuanut tikeraartartunik malunnaatilimmik amerlisitsinissamik ajornarunnaarsitsisussamik, Ilulissani imarpik qulaallugu timmisartunut mittarfiliornissamut tunngassuteqarpoq. Mittarfiup saniatigut Suliniut Newport-imi pilersaarutit umiarsuarmik takornariartitsinermut atortorissaarutitut aamma akunnittarfinnik ingerlatsinerup annertunerulernissaanut pilersaarutit ilaatinneqarput.

Suliniutip imminut akilersinnaassusaa, nalorninartortaasut aamma nunatsinni mittarfiit sinneritut ilusiliinermut ataqatigiissitsinissap nalilersorneqarnissai siunertaralugu, misissueqqissaarnernik arlalinnik Naalakkersuisut 2014-imi ukiup affaata siulliup ingerlanerani suliaqarput.

Taamaattumik nunarput tamakkerlugu angallannermi ingerlaarnerni allannguuteqartitsinerup sunniutissai ilaatinneqarput. Suliniut piviusunngortinneqassappat Kalaallit Nunaata avannaanut ilaasut siunissami toqqaannartumik Ilulissanut

timmisartorsinnaalissapput. Ilaasut ornigassanut allanut ingerlasussat Ilulissat aqqusaarlugu angalasassanersut, Nuummi takinerusumik mittarfiliortoqassanersoq, Kangerlussuaq ilaasunit ornigassatut attatiinnarneqassanersoq imaluunniit Keflavik annertunerusumik nunanit allaniit angallannermi akunniffissatut atorneqarsinnaassanersoq, apeqqutaassapput.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap 2011-imi isumaliutissiisummini inassutigaa, nunatsinni ilaasut akunniffigisartagassaannik ataasiinnarmik pilersitsisoqassasoq, pissutigalugu ilaasut amerlassusaat mittarfiit arlallit nunani tamalaanit timmisartuussivigineqartarnissaannut tunngavissiinngimmat. Kisiannili Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap Ilulissani mittarfiup tallineqarnera takornariat malunnaatilimmik amerlinerannut tunngavissiisinnaasussatut sillimaffiginngilaa.

Taamaattumik takornariartitsisarnermi siuariartortitsinissamut qanoq iliuuseqartoqartariaqarnersoq Naalakkersuisut nalilersueqqissaartitsipput. Paasisat ersaripput. Tikikkuminassuseq aamma tunisassiaq pitsaasoq, takornarianik nunatsinnukartitsinissamut aalajangiisuullunnarput. Taamaattumik takornarianik amerlanerusunik pilerilersitsisinnaanissamut aningaasaliinissaq pisariaqarpoq. Soorunami billetsit akikinneruppata tamanna aamma sunniuteqassaaq. Tamanna mittarfinnut akitsuutinik appasinnerulersitsisinnaasumik Mittarfeqarfinni sunniuteqarnerulersitsinikkut ilaatigut pisinnaavoq, taamaattoq sunniutaasoq taanna annikitsuaraasussaavoq. Kalaallit Nunaannut aamma Kalaallit Nunaanniit timmisartuussisarnissamik timmisartuussisartut amerlanerusut neqerooruteqartarnissaannut, taamaalillunilu akitigut pitsaassutsimullu unammilleqatigiinnissamut tunngavissiineq sunniuteqarnerujussuusussaavoq. Taamaattorli misissueqqissaarnerit takutippaat assersuutigalugu Ilulissani aamma Nuummi Imarpik qulaallugu timmisartunut mittarfinnik marlunnik pilersitsisoqarpat ilaasut siammassat aammalu unammilleqatigiinnissamut tunngaviusut malunnaatilimmik annikinnerulissasut. Taamaalilluni marlunnik mittarfeqarnermi, ataasiinnarmik mittarfeqarnertuulli siuariartortitsinissaq anguneqarsinnaassasoq ilimananngilaaq.

Naalakkersuisut qularutiginnigilluinnarpaat Ilulissani mittarfeqarnermi, Nuummi mittarfiup ineriartortinnissaanut periarfissat mattunneqartariaqanngitsut. Inatsisartut 2014-imi upernaakkut ataatsimiinneranni Naalakkersuisut Nuummi mittarfiup allilerneqarnissaanut periarfissanik misissuinissamik peqquneqarput, maannakkullu ingerlatsinissamut pilersaarummik suliaqarnissaq pillugu Kommuneqarfik Sermersooq suleqatigineqalerpoq, tassani mittarfiup takissusai assigiinngitsut pingasut misissoqqissaarneqarlutik. Naalakkersuisut naatsorsuutigaat misissueqqissaarnerit taakkua inernerit pillugit Inatsisartut 2015-imi Upernaakkut ataatsimiinneranni ilisimatinneqassasut.

Ilulissani mittarfimmut aningaasaliinerup saniatigut, allanut arlalinnut aningaasaliisoqartussaassaaq Suliniut Newport-imut inaarutaasumik isummernissaq sioqqullugu paasinarneqartussatut pisariaqartunut. Suliniummik piviusunngortitsineq nutaanik suliffissaqartitsiviulissaaq aammalu pingaartumik Ilulissanut innuttaasut amerlanerusut pilerilersinneqassallutik. Taamaattumik illoqarfiup ineriartortinneqarnissaa aammalu inissialiornikkut, meeqqeriviliornikkut, atuarfiliornikkut il.il. pisortat sullissinerisa allileriffigineqarnissaat pisariaqartinneqartussaapput. Taamatuttaaq sanaartorfissagissaanerup annertusineqarnissaa aammalu aqqusineqarfiit annertusineqarnissaat pisariaqartinneqassaaq, taamatullu innaallagissamik, imermik kiassarnermillu pilersuineq aamma pitsanngorsarneqartariaqassalluni. Pisortat malittaasunut aningaasaliinerisa ilaasa atuisunit aningaasalersorneqarnissaat ungasissoq eqqarsaatigalugu periarfissaqassasoq ilimannarpoq. Aammattaaq unnuinissamut

periarfissaqartunik ingerlatanillu qaffasissuqartunik aammalu orniginartunik akeqartitsiviusunik takornarianut unammillersinnaassuseqartunik tunisassiaqartariaqarpoq. Takornarianut tunisassiat mittarfiup allilerneqarnera tamatumalu kingorna takornariat amerlassusaasa ineriartornerat ilutigalugit ineriartortinneqassapput.

Aningaasaliinerit taakkua annertussusissaat suleqatigiissitaliami paasiniarneqarpoq, taamaalilluni pisortat karsiinut qanoq piviusumik sunniuteqassanersut ersarississalluni. Taamatuttaaq suleqatigiissitaliami Ilulissani illuliorfissanik ineriartortitsinissamut tamakkiisumik pilersaarummik suliaqartoqassaaq, taamatullu takornarianut tunisassianik ineriartortitsinissamut ataatsimoortumik pilersaarummik suliaqarnissamut suliniuteqartoqartariaqarluni.

Ilulissani imarpik qulaallugu timmisartunut mittarfiliornermi aamma nunap iluani taperseeqatigiissitsisarneq, mittarfinnut amigartooruteqarfiusumik ingerlanneqartunut aningaasalersuisartooq sunnerneqartussaavoq. Ilulissanut timmisartuussinerit ingerlatinneqartalernerat taamaattumik Kangerlussuarmi ingerlatanik, taamaalillunilu Mittarfeqarfinni isertitaqarnermut annikillitsisussaavoq. Taamaattumik peqatigisaanik timmisartuussisartunut amerlanerusunut ammaassisoqarpat, ilusilianik mittarfinnik amigartooruteqarfiusumik ingerlanneqartunik aningaasalersuinerup ingerlaannarnissaanik qulakkeerisussanik suliaqartoqartariaqarpoq. Tamatumunnga timmisartuussisartunut namminersortunut atugassarititaasunik ineriartortitsinissaq aammalu Mittarfeqarfiit suliassaannut ersarinnerusunik sinaakktissinissaq pisariaqarpoq. Ilanngullugu amigartooruteqarfiusumik ingerlanneqaraluartut sorliit ingerlanneqassanersut, aammalu sorliit niuernermi atugassarititaasut tunngavigalugit ingerlanneqassanersut.

Pingaarnerusutigut ineriartortitsinissamut nunatsinni attaveqarnerup isumannaatsuuneranik qulakkeerisussamut, kisiannili peqatigisaanik namminersortut aningaasaliinerminnik naleqquttumik iluanaaruteqarsinnaanerannut aammalu annertuumik qularnaveeqquteqarsinnaanissamut periarfissaqartitsiviusumik sinaakktissiisoqartariaqarpoq.

Pisortanut aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu sunniutaasussat

Naalackersuisut Suliniut Newport-imut ingerlatsinissamut pilersaarut tunngavigalugu misissueqqissaarneq suliaraat, tassani takutinneqarpoq mittarfimmik allilerineq inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut 3,4 mia. koruuninik annertussuseqartunik iluanaaruteqartitsisussaasoq. Taamaattoq tamatumunnga takornariat amerlassusaasa ineriartornissaat naatsorsuutigineqartoq annertuumik apeqqutaavoq. Ullumikkumut naleqqiullugu takornariat 140.000-inik amerlinissaat pisariaqarpoq. Islandimituulli annertussusilimmik akigititat qaffannissaat pisariaqarpoq, kisianni suli takornarianut annertussusiliussat Islandimi taamaaqataannut annikinnerujussuussallutik. Aamma misissueqqissaarneq break-even-imik taasaq suliarineqarpoq, tassani takutinneqarluni, ullumikkumut naleqqiullugu takornariat 12.000-it missaannik amerlineranni iluanaarutissat neriulluarnartuussasut.

Aningaasalersueriaasissaq isummerfigineqanngilaq. Ingerlatsinissamut pilersaarut matuma siuliani oqaatigineqartoq tutsuiginartuuppat, ilimagineqartariaqarpoq namminersortut aningaasaliisartut mittarfimmut aningaasassanik akiliiumassuseqassasut aningaasaliiumassuseqassasullu. Tassunga atatillugu isummerfigineqassaaq Namminersorlutik Oqartussat mittarfimmi piginneqataalernissamut, suliniummumittarfii pioreersut aallarniutitut akiliutiginnissaat kissaatigissaneraat. Taamaattoqassappat pisortat

sanaartornermut missingersuutaat, mittarfiup allilerneqarnerpiaani toqqaannartumik attorneqassanngillat. Periarfissaq alla tassaavoq Namminersorlutik Oqartussat annertunerusumik aningaasalersuineranut peqataanerat.

Aningaasalersuinerpiamut Namminersorlutik Oqartussat peqataanissaannut Naalakkersuisut inaarutaasumik isumminngillat. Taamaattoq aalajangersimavoq, avataaneersumik aningaasalersuisussaqqarpap, timmisartoqarfii pillugit inatsimmut naleqqiullugu suliniut nalilersorneqartariaqassasoq, taamatullu atugassarititaasussanut mittarfiup ingerlanneqarnerani tunngaviusussanut malittarisassat suliarineqartariaqassallutik. Aammattaq akiliisarnerit unitsinneqassagaluarpata akiliisinnaajunnaarnerlu nalunaarutigineqassagaluarpat, Namminersorlutik Oqartussat imaluunniit kommunit annertoorsuarmik aningaasalersorneqanngitsumik aningaasartuuteqartariaqartinnagit mittarfiup suliaqarsinnaanissaa ingerlaannarsinnaanissaalu qulakkeerneqassaaq.

Inuussutissarsiortunut namminersortunut aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu sunniutaasussat

Mittarfiup taamatut ineriartortinneqarnera toqqaannartumik takornariartitsisartuni, kisiannili aamma inuussutissarsiutini malittaasuni suliffissaqartitsilissaaq. Tamanna sumiiffinni issittuniittuni allani pisarpoq. Assersuutigalugu Islandimi Keflavik aamma takornariartitsisarfiit eqqaaniittut sullissinernik taakkununga atasunik peqareersut aallaavigalugit annertoorujussuarmik takonarissat amerleriarujussuarput. Tamanna nunami isertitaqarnermik annertusititsivoq suliffissarpassuarnillu pilersitsiviulluni.

Suliniut iluatsitsiviusumik piviusunngortinneqarpap, tamatuma siullermik pingaarnertullu nunami ataatsimut katillugit isertitassanut tunngaviusut annertusinerat kingunerissavaa, kisianni aamma nunatsinni sumiiffinni allani, pingaartumik Kangerlussuarmi, isertitaqarnermut angallannermullu tunngaviusut annikillinerannik kinguneqarsinnaavoq.

Suliniutip malitsigisaanik aalisarnermik inuussutissarsiuteqartut aalisakkanik nutaanik ornigassanut amerlanerusunut sukkanerusumik nassiussisinnaalissapput, taamatullu aatsitassarsiorluni misissuineq aamma attaveqarnerup pitsaanerusumik annertusarneqarneranik iluaquserneqarsinnaavoq.

Innuttaasunut aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu sunniutaasussat

Attaveqarnerup pitsaanerulernera innuttaasunut pitsaasumik sunniuteqassaaq. Taamaattoq mittarfiit sinnerisa qanoq ineriartortinneqarnerat apeqqutaalluni, innuttaasut ilai sivisunerusumik angalasartussanngorsinnaapput, pingaartumik Kalaallit Nunaata kujataani innuttaasut ilaasut akunnittarnerat Kangerlussuarmiit Ilulissanut nuunneqassappat.

Naalakkersuisunut piginnaatitsinerup killissalersorneqarnera

Aalajangiiffigisassatut siunnersuummi matumani Naalakkersuisut Ilulissani mittarfiup allilerneqarnissaa pillugu aningaasaliisartunik namminersortunik oqaloqateqarnissamut piginnaatinneqassapput. Tamatuma malitsigisaanik atugassarititaasussanut killissaliussat suliarineqassapput, tassani OPP-mi suleqatigiinneq atorlugu, suliaqartussat namminersortut qanoq aammalu atugassarititaasut suut tunngavigalugit pilersuisanersut aalajangersaavigineqassalluni. Tamanna suleqatigiinneq inuiaqatigiinnut iluaqusiisussaaq aallartinneqarsinnaassappat, Inatsisartuni akuersissuteqarfigineqartussanngorlugu saqqummiunneqassaaq.

Peqatigisaanik siunertaavoq Qeqertarsuup Tunuani nunap immikkoortuani takornarianit ornigassatut unamillersinnaassuseqartutut ineriartortitsinissamut pilersaarummik suliaqartoqassasoq.